

Lintur I. V.
Stegney M. I.
Petrichko M. M.
Mukachevo State University

CURRENT CONDITIONS OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF REGULATION INVESTMENT IN UKRAINE

Summary

The article investigates the order of formation and implementation process of regulation of investment activity in Ukraine in modern conditions the integration process of transformation of the economy. The aim of the study is the identification system factors influence the state regulation of investment attraction. To ensure effective implementation of investment activities in the country and identified promising areas of investment objects.

Key words: investments, investment activity, investment politics, government control of investment activity.

УДК 656.078

Майборода Ю. В.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Досліджено напрями державного впливу на активізацію підприємницької діяльності на автомобільному транспорті. Розглянуто заходи із зниження державного тиску на підприємницький сектор. Визначено основні організаційні засади підприємницької діяльності на транспорті.

Ключові слова: підприємництво, державне регулювання, ліцензування, транспорт, автомобільний транспорт.

Постановка проблеми. Підприємництво було і залишається важливим стратегічним довгостроковим чинником сталого економічного розвитку і макроекономічної стабільності будь-якої держави. Активні кроки у напрямку лібералізації підприємницької діяльності в Україні стримуються політичною і соціальною нестабільністю у державі, невизначеністю регіональної політики, певною закритістю галузевих і регіональних ринків, які було сформовано раніше. На розвиток підприємництва на транспорті значний вплив здійснює і євроінтеграційний курс України, який призводить до перегляду технічних, екологічних умов здійснення перевезень, а також потребує перегляду принципів здійснення міжнародних перевезень і розвитку транспортної інфраструктури, яка б відповідала вимогам ЄС і сучасним потребам ефективного функціонування економіки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженні питань підприємництва як складової економічної системи та напрямів його активізації виділяють декілька ключових питань, зокрема дослідження макроекономічних аспектів підприємництва, дослідження ролі і значення малого підприємництва, дослідження питань формування галузевих ринків, дослідження напрямів державного регулювання підприємницької діяльності та розробки інструментів ефективної регуляторної політики.

Державне регулювання підприємництва, організаційні та економічні засоби впливу на активізацію підприємницької діяльності розглянуті у працях провідних українських вчених Я. Бережного, Б. Буркинського, А. Бутенка, З. Варналія, А. Гальчинського, В. Геєця, С. Дриги, В. Кредісова, І. Манцуrowa, С. Мочерного, А. Шегди [2-6, 8, 9, 12, 14]. Так, на думку А. Бутенка державна

підтримка підприємницької діяльності складається з трьох основних аспектів: теоретичного, який включає розробку сучасної концепції державної підтримки підприємництва; правового аспекту, який включає систему документів, які регулюють підприємницьку діяльність; організаційного аспекту, який включає забезпечення конкретними організаційними заходами, що спрямовуються на насичення території підприємницькими ініціативами [12, с. 144-145].

Як зазначають автори Н. Поповенко і О. Ганенко, розглядаючи інструменти державної підтримки малого підприємництва, головним економічним інструментом регулювання підприємництва була і лишається податкова система, але нестабільна економічна ситуація створює ускладнення на шляху її реформування. Серед основних перепон на шляху реформування податкової системи як інструмента регулювання підприємництва автори визначають тінізацію економіки, відсутність стратегічної довіри до податкових служб у суспільстві, непрозорі схеми адміністрування податків і зборів, корупцію [13]. І. Павлюшенко і О. Босик серед основних напрямів вдосконалення державного регулювання підприємництва акцентують увагу на розвитку малого та середнього бізнесу, для чого корисним може бути досвід країн ЄС, гарантування недоторканості майна, вдосконалення податкової системи, вдосконалення законодавчої бази [10, с. 128]. І. Манцуrow, розглядаючи формування державної стратегії розвитку підприємництва, перераховує ряд заходів, які спрямовані на поліпшення умов підприємництва в Україні, серед яких визначено і декілька організаційних: завершення регламентування процесу регуляторної діяльності на рівні законодавства, зміни у дозвільній системі, які передбачають поширення

європейських принципів видачі дозвільних документів і започаткування бізнесу, затвердження остаточного переліку документів дозвільного характеру, закріплення поняття «дозвільна процедура», посилення відповідальності посадових осіб дозвільних органів тощо [8, с. 41].

П. А. Фісуненко і Г. В. Дугінець серед основних заходів з підтримки малого і середнього підприємництва зазначають вирішення питань координації діяльності всіх структур державної підтримки підприємництва, зокрема малого, забезпечення фінансовою підтримкою, реалізацію селективного підходу у застосуванні заходів державної підтримки підприємництва тощо [15, с. 218].

Незважаючи на значну увагу до розробки питань підприємництва в економічній науці, інтерес до них не знижується. Реалії українського життя вносять свої корективи у розвиток підприємницького сектору у країні та становлення галузевих ринків, які потрібно враховувати при розробці дієвих заходів активізації підприємницької діяльності та створення конкурентних галузевих ринків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Транспорт як одна із стратегічних галузей національної економіки потребує значних кроків держави у напрямку становлення ефективних організаційних умов для здійснення підприємницької діяльності, які неможливо створити без заходів, які спрямовуються на зниження державного тиску на автотранспортні підприємства. Значне коло наукових доробок, які присвячені державному регулюванню підприємницької діяльності і визначенню її організаційних основ, у більшості розглядають дані питання стосовно підприємницького сектору національної економіки в цілому. Саме тому доцільно визначити, як створення сприятливих організаційних умов для активізації підприємницької діяльності і заходи з дерегуляції та розвитку підприємництва відбиваються на підприємства автотранспорту.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення організаційних основ активізації підприємницької діяльності і спрощення ведення бізнесу на автотранспорті.

Виклад основного матеріалу. У рамках Державної Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» виділено напрям реформ «Дерегуляція, розвиток підприємництва та реформування надання адміністративних послуг», реалізація якого стає основою розвитку підприємницького сектору економіки країни і передбачає низку заходів, виконання яких спрямовуються на поліпшення бізнес-клімату та активізацію підприємницької діяльності.

Визначаючи складові напрямку реформ «Дерегуляція, розвиток підприємництва та реформування надання адміністративних послуг», які є найбільш впливовими у сфері активізації підприємницької діяльності на транспорті і розвитку транспортної інфраструктури, зазначимо, що окрім усіх заходів, які передбачають спрощення процедур започаткування і ведення бізнесу (скасування вимог щодо справляння реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи і фізичної особи – підприємця; подання електронних документів без обов'язкового використання електронного цифрового підпису при здійсненні державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців (або використання інших способів ідентифікації особи); встановлення принципу проведення господарської діяльності

суб'єктами приватного права без застосування печаток [1], найбільш важливими є заходи із спрощення дозвільної системи і ліцензування, що передбачають не тільки скорочення переліку, але і спрощення їх процедури.

Організаційні засади здійснення підприємницької діяльності на ринку автотранспортних послуг можна поділити на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх віднесемо організаційну структуру автотранспортних підприємств; формування персоналу підприємства і використання кадрового потенціалу; структуру управління; організацію, стан і можливість оновлення основних засобів автотранспортних підприємств (насамперед рухомого складу); якість надання автотранспортних послуг і формування системи якості на автотранспортних підприємствах; стратегію забезпечення конкурентоспроможності автотранспортних підприємств на ринку міжнародних перевезень; організаційні заходи із забезпечення безпеки перевезень автомобільним транспортом; організацію співпраці з іншими підприємствами транспортної інфраструктури (наприклад, при здійсненні мультимодальних перевезень), логістичними компаніями, державними органами влади тощо.

Зовнішні організаційні засади підприємницької діяльності на ринку автотранспортних перевезень визначено державними підходами до регулювання підприємництва; бізнес-кліматом та інвестиційним кліматом у державі і галузі; основними засадами державного нагляду за здійсненням господарської діяльності; спрощенням процедури створення і реєстрації підприємств, що здійснюють автотранспортні перевезення пасажирів і вантажів; умовами формування попиту і пропозиції на ринку автотранспортних послуг; наявністю державних та регіональних програм підтримки малого і середнього підприємництва, а також розвитку транспортної інфраструктури; організаційними засадами розвитку мережі міжнародних транспортних коридорів, які проходять через територію України. Розглянемо деякі заходи, які спрямовані на розвиток зовнішніх організаційних засад, зокрема тих, що пов'язані з державним впливом на підприємницьку діяльність на автомобільному транспорті.

Проведення реформ у дозвільній системі України, основною метою яких є створення прозорих і рівних умов ведення бізнесу для підприємців усіх рівнів, спрямовується на формування сприятливого і цивілізованого конкурентного середовища на усіх галузевих і територіальних ринках (рис. 1).

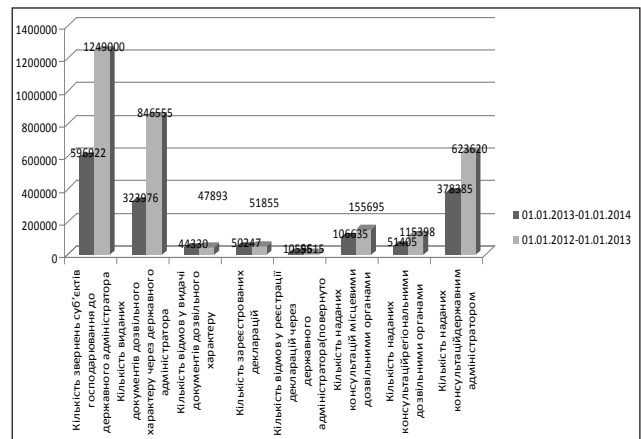

Рис. 1. Діяльність органів дозвільної системи України [1]

Доступ до ринків, рівні умови конкуренції, які гарантуються і захищаються державою, прозорість процедур отримання дозволів і ліцензій повинні сприяти залученню населення країни у сектор підприємництва.

Основними напрямками, за якими відбувається реформування дозвільної системи, є:

1. Скорочення переліку та зменшення кількості дозвільних документів, які необхідно отримати для здійснення певних видів господарської діяльності.

2. Спрощення та забезпечення прозорості процедури отримання дозвільних документів.

Серед нормативних актів, що внесені до Верховної Ради України у 2013 році, і спрямовані на розвиток зовнішніх організаційних засад підприємництва, для активізації підприємницької діяльності на автотранспорті важливими є проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про рекламу», у якому уточнені та чітко окреслені вимоги, які стосуються розміщення реклами, у тому числі зовнішньої та реклами на транспорті. Протягом багатьох років розміщення зовнішньої реклами на транспортних засобах і рекламних оголошень у їх салонах є вагомим статтею додаткових доходів транспортних підприємств.

Отже, із Переліку документів дозвільного характеру у сфері здійснення господарської діяльності (згідно з Законом України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19 травня 2011 року № 3392-VI) при здійсненні господарської діяльності сферу автотранспортного транспорту і розвитку транспортної інфраструктури безпосередньо стосуються дозволи на виконання будівельних робіт, на розміщення будівництва споруд, об'єктів дорожнього сервісу, автозаправних станцій, прокладання інженерних мереж та виконання інших робіт у смугах автомобільних доріг України; а також узгодження маршрутів руху автотранспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів.

На 01.01.2014 року відповідно до Закону України від 01.06.2000 № 1775 «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» процедури ліцензування підлягають 56 видів господарської діяльності, які пов'язані з виробництвом (виготовленням) продукції, торгівлею, наданням послуг, виконанням певних робіт. На даний момент система ліцензування в Україні є достатньо розгалуженою, ліцензування господарської діяльності, контроль за дотриманням умов та їх регулювання здійснюється 34 органами державної влади. Отже, основними заходами лібералізації господарської діяльності у сфері ліцензування є:

1. Скорочення кількості та видів ліцензій.

2. Спрощення та забезпечення прозорості процедури отримання ліцензії на певні види господарської діяльності.

На даний момент процедури ліцензування підпадають декілька видів

господарської діяльності на автомобільному транспорті:

- послуги з внутрішніх перевезень пасажирів автобусами, на таксі та перевезень пасажирів легковими автомобілями на замовлення;

- послуги з внутрішніх перевезень небезпечних вантажів, багажу вантажними автомобілями, причепами та напівпричепами;

- надання послуг з міжнародних перевезень пасажирів автобусами, на таксі та перевезень пасажирів легковими автомобілями на замовлення;

- надання послуг з міжнародних перевезень небезпечних вантажів, багажу вантажними автомобілями, причепами та напівпричепами [7].

Органом державної влади, який здійснює видачу ліцензій, здійснює перевірку виконання ліцензійних умов та контролює їх дотримання у подальшому при наданні послуг з автомобільних перевезень, є Державна інспекція України з безпеки на наземному транспорті (рис. 2).

Значний вплив на активізацію підприємницької діяльності на транспорті повинні здійснити і заходи, які спрямовані на послаблення державного тиску, запобігання несанкціонованим перевіркам і скорочення кількості перевірок діяльності підприємців, а також створення прозорої і відкритої системи державного регулювання і державного контролю підприємницької діяльності в цілому і на автомобільному транспорті зокрема, забезпечення вільного доступу підприємців до норматив-

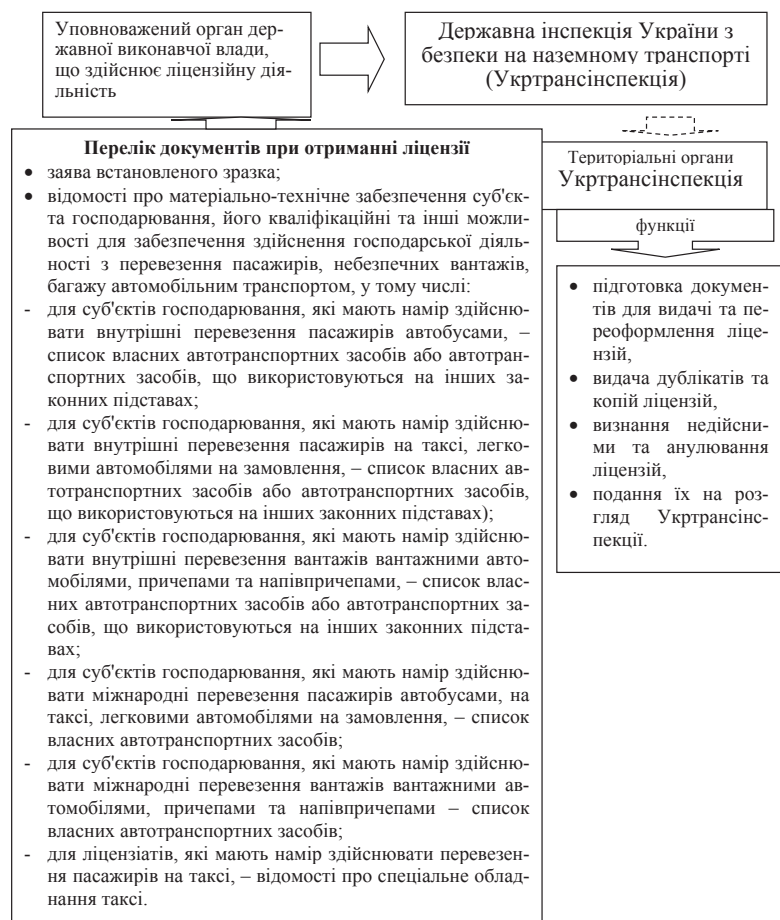

Рис. 2. Отримання ліцензії, копії або дублікату ліцензії чи переоформлення ліцензії при провадженні господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, багажу автомобільним транспортом

Складено за матеріалами Державної інспекції України з безпеки на наземному транспорті [11]

ної бази і результатів перевірок, які було здійснено.

Для розгляду скарг стосовно надання ліцензій у структурі Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства створено Експертно-апеляційну раду, яка розглядає скарги і звернення підприємців протягом у 20-денного терміну відповідно до Положення про Експертно-апеляційну раду. Згідно з оцінкою фахівців Експертно-апеляційної ради, понад 60 % скарг є обґрунтованими (табл. 1).

Значну питому вагу у зверненнях до Експертно-апеляційної ради мають звернення перевізників:

у 2012 році питома вага скарг на відмову видачі ліцензій Головною державною інспекцією на автомобільному транспорті у загальній кількості звернень складала 33,66%; у 2013 р. питома вага звернень щодо відмови у видачі ліцензій Державною інспекцією з безпеки на наземному транспорті у загальній кількості звернень складала 34% (табл. 2). Відмови у наданні ліцензій Державною інспекцією з безпеки на наземному транспорті і задоволенні скарг автоперевізників Експертно-апеляційною радою займають одне з перших місць, поступаючи лише виробникам лікарських засобів і реалізації фармацевтичної продукції.

Таблиця 1

Статистика діяльності Експертно-апеляційної ради з розгляду скарг [1]

рік	Усього розглянуто	у тому числі					
		знято з розгляду	винесено рішення	з них			
				задоволено скарги		відмовлено в задоволенні скарги	
				шт.	%	шт.	%
2012	407	41	366	219	60	147	40
2013	179	19	160	87	54	73	46

Таблиця 2

Розгляд звернень до Експертно-апеляційної ради (орган ліцензування – Державна інспекція з безпеки на наземному транспорті) [1]

рік	Усього розглянуто	у тому числі					
		знято з розгляду	Винесено рішення	з них			
				задоволено скарги		відмовлено в задоволенні скарги	
				шт.	%	шт.	%
2012	137	24	113	46	60	67	40
2013	62	1	61	34	56	27	44

Незважаючи на значні кроки, які були прийняті у напрямку розвитку підприємницької діяльності і створення сприятливого бізнес-клімату на шляху активізації підприємницької діяльності на ринку автотранспортних послуг, залишаються значні перепони, насамперед, це складна політична і соціальна ситуація у країні, яка склалася у першому півріччі 2014 року. У 2011 році в Україні була прийнята Концепція Державної цільової економічної програми розвитку автомобільного транспорту на період до 2015 року, яка визначила основні питання розвитку автомобільного транспорту і шляхи їх розв'язання. Виходячи з класичних підходів до підприємництва як соціально-економічного явища, стабільний його розвиток, ефективне функціонування конкурентного середовища на будь-якому ринку неможливі в умовах соціальної нестабільності у суспільстві та політичної кризи.

Висновки і пропозиції. Таким чином, для активізації підприємницької діяльності на ринку автотранспортних перевезень за останні декілька років здійснені значні кроки, які спрямовувалися на зменшення тиску на підприємців і поліпшення бізнес-клімату, збалансування попиту і пропозиції та спрощення процедури здійснення підприємницької діяльності. Але сучасні умови вимагають подальших значних дій у напрямку активізації підприємництва на транспорті. Такими кроками по-

винні стати стабілізація соціального і політичного становища у країні, збалансування державних підходів до перевезень пільгового контингенту з інтересами перевізників, формування дієвих заходів з реалізації державних і регіональних розвитку транспортної інфраструктури й автотранспортних перевезень, вирішення питань щодо спрощення процедури доступу українських автоперевізників на європейські ринки транспортних послуг, зокрема перегляду діючої системи квотування кількості дозволів, а також дотримання сучасних екологічних вимог країн Європейського Союзу до транспортних засобів. Активізація підприємницької діяльності на ринку автотранспортних перевезень, таким чином, неможлива без дієвої програми розвитку вітчизняної автобудівної галузі і використання сучасних механізмів оновлення рухомого складу.

Одним із основних організаційних напрямів зі створення зовнішніх організаційних умов підприємницької діяльності на автомобільному транспорті є подальше вдосконалення і спрощення режиму ліцензування, але його реалізація висуває ряд питань: з одного боку, це надасть більші можливості по підприємцям на ринку автотранспортних послуг, а з іншого, таке спрощення не повинне відбитися на безпеці автомобільних перевезень. Саме тому дане питання залишається актуальним і потребує подальшої розробки.

Список літератури:

1. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого і середнього підприємництва в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua/info/3226>.
2. Бережний Я. В. Щодо стимулювання розвитку підприємництва шляхом удосконалення механізму державних закупівель. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1287/>.

3. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Варналій. – К. : Т-во «Знання», 2001. – 277 с.
4. Дрига С.Г. Теоретичні основи розбудови ефективної системи підприємництва в Україні / С.Г. Дрига // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2008. – № 6. – С. 5-14.
5. Дмитрієв, І. А. Соціально-економічні аспекти підприємницької діяльності : [монографія]. /І. А. Дмитрієв. – Х. : ВД «Інжек», 2007. – 200 с.
6. Кредісов, В. А. Система суспільно-економічних чинників функціонування підприємництва / В. А. Кредісов // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць / Наук. ред. І.К. Бондар. – К., 2004. – Вип. 3(34). – С. 3–9.
7. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом відповідно до видів робіт, визначених Законом України «Про автомобільний транспорт» : Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства транспорту та зв'язку України від 1 лютого 2008 року № 9/119 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mtu.gov.ua/uk/mtzu/857.html>.
8. Манцуров І. Формування державної стратегії розвитку підприємництва на основі міжнародних рейтингів конкурентоспроможності / І. Манцуров, В. Нестеренко // Вісник КНТЕУ, 2010. – № 2. – С. 27-43.
9. Мочерний, С. В. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С. В. Мочерний [та ін.]. К. : Видавничий центр «Академія», 2001. 279 с.
10. Павлюшенко І. Б. Державне регулювання підприємництва в Україні: напрямки та пріоритети / І. Б. Павлюшенко, О. В. Босик // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук. праць. – Львів, 2007. – С. 258-264.
11. Порядок отримання ліцензії: Офіційний сайт Державної інспекції України з безпеки на наземному транспорті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uti.gov.ua/transinsp/uk/publish/article/57363>.
12. Приоритеты развития предпринимательского сектора национальной экономики / А. И. Бутенко и др. – Одесса : Ин-т проблем экон.-эколог.исслед. НАН Украины, 2003. – 192 с.
13. Поповенко Н. С. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні / Н. С. Поповенко, О. В. Ганенко // Економіка: реалії часу, 2012. – № 1(2). – С. 126-132.
14. Стратегія розвитку підприємництва в умовах перехідної економіки України / А. Шегда, Т. Божидарнік // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 5. – С. 102-105.
15. Фісуненко П. А. Проблеми та перспективи післякризового розвитку підприємництва / П. А. Фісуненко, Г. В. Дугінець // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 2. – С. 214-219.

Майборода Ю. В.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В СФЕРЕ ТРАНСПОРТНЫХ ПЕРЕВОЗОК

Резюме

Исследованы направления государственного влияния на активизацию предпринимательской деятельности на автомобильном транспорте. Рассмотрены мероприятия по снижению государственного давления на предпринимательский сектор. Определены основные организационные основы предпринимательской деятельности на транспорте.

Ключевые слова: предпринимательство, государственное регулирование, лицензирование, транспорт, автомобильный транспорт.

Mayboroda Yu. V.

Kharkiv National Automobile and Highway University

ORGANIZATIONAL BASES OF GOVERNMENT CONTROL OF ENTERPRISE IN THE AREA OF MOTOR TRANSPORT TRANSPORTATIONS

Summary

Directions of state influence are investigational on activation of entrepreneurial activity on a motor transport. Events are considered on the decline of state pressure on an enterprise sector. Basic organizational bases of course of business are certain on a transport.

Key words: enterprise, government control, licensing, transport, motor transport.